

TA'LIM JARAYONIDA SHAXSNING IJTIMOIIY FAOLLIGINI
SHAKLLANTIRISHDA LOYIHA ASOSLI O'QITISH MODELINI TADBIQ ETISH

Xushvaqto'v Sultonbek Xabib o'g'li

Osiyo xalqaro universiteti pedagogika mutaxassisligi 1-kurs magistranti

Annotatsiya: *Ushbu maqolada loyiha asosli o'qitish (LAO) modelining ta'lim jarayonida o'quvchi shaxsining ijtimoiy faolligini shakllantirishdagi o'rni va ahamiyati yoritib berilgan. Maqolada loyiha asosli o'qitishning nazariy-metodologik asoslari, uning ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantirishdagi imkoniyatlari, o'quv jarayoniga tatbiq etish bosqichlari va samarali amalga oshirish shartlari ilmiy asosda tahlil qilingan. Shuningdek, amaliyotda qo'llanilgan loyihalar misolida o'quvchilarda ijtimoiy faollik, muloqot madaniyati, jamoaviy ishlash ko'nikmalari va fuqarolik pozitsiyasining shakllanishi ko'rsatib berilgan.*

Kalit so'zlar: *loyiha asosli o'qitish, ijtimoiy faollik, fuqarolik kompetensiyasi, ta'lim texnologiyalari, jamoaviy ish, muloqot madaniyati.*

Abstract: *This article highlights the role and significance of the project-based learning (PBL) model in developing students' social activity within the educational process. The theoretical and methodological foundations of project-based learning, its potential for enhancing social competencies, the stages of its implementation in the learning process, and the conditions for its effective application are scientifically analyzed. Additionally, the article demonstrates how project-based activities contribute to the formation of students' social activity, communication culture, teamwork skills, and civic position based on examples from practical application.*

Keywords: *project-based learning, social activity, civic competence, educational technologies, teamwork, communication culture.*

Kirish

XXI asrda ta'lim oldida turgan eng muhim vazifalardan biri – faqat bilimga ega bo'lgan emas, balki ijtimoiy faol, mustaqil fikrlaydigan, mas'uliyatli va tashabbuskor shaxsni tarbiyalashdir. Zamonaviy jamiyatda ijtimoiy jarayonlarda qatnashish, o'z fikrini erkin bayon qilish, jamoa bilan hamkorlikda ishlay olish kabi ko'nikmalar shaxs rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Shu bois ta'lim tizimida shaxsning ijtimoiy faolligini shakllantirishga xizmat qiluvchi innovatsion texnologiyalardan foydalanish dolzarb hisoblanadi.

Shular ichida loyiha asosli o'qitish (LAO) modeli nafaqat nazariy bilimlarni mustahkamlaydi, balki o'quvchini hayotiy muammolarni hal etishga tayyorlaydi, ijtimoiy munosabatlarni to'g'ri qurishga o'rgatadi va faol fuqarolik pozitsiyasini shakllantiradi.

Mazkur maqola quyidagi metodlar asosida tayyorlandi:

- **Nazariy tahlil** — loyiha asosli o'qitish texnologiyasining pedagogik asoslari o'rganildi.

- **Taqqoslash va umumlashtirish** — milliy va xorijiy manbalardagi LAO tajribalari tahlil etildi.

- **Pedagogik kuzatuv** — loyiha topshiriqlarini bajargan o'quvchilarning ijtimoiy faollik dinamikasi o'rganildi.

- **Diagnostika va suhbat** — o'quvchilarning fikr va munosabatlari aniqlandi.

Loyiha asosli o'qitishning ijtimoiy faollikka ta'siri.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, loyiha asosli o'qitish o'quvchilarda quyidagi ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantiradi: **Hamkorlik va jamoaviy ishlash qobiliyati**. Loyihalar guruhda amalga oshirilgani sababli o'quvchilar: vazifalarni taqsimlash, o'zaro yordamlashish, tinglash va bahs yuritish, jamoaviy qaror qabul qilish ko'nikmalarini o'zlashtirishadi.

Muloqot madaniyati va taqdimot mahorati. Loyihalarni himoya qilish jarayonida o'quvchilar: nutq madaniyati, auditoriya oldida chiqish, fikrni aniq va mantiqiy bayon qilish, o'z pozitsiyasini himoya qilish malakasini rivojlantiradilar.

Mas'uliyat va fuqarolik pozitsiyasi. Ijtimoiy ahamiyatga ega loyihalar (ekologiya, ma'naviyat, jamoa xayoti, qo'niyat) o'quvchilarning: jamiyatga nisbatan mas'uliyati, tashabbuskorligi, faol ishtirokga intilishi, muammolarni hal etishda shaxsiy hissasini qo'shish kabi xislatlarni mustahkamlaydi.

Mustaqil fikrlash va ijodkorlik. Loyiha jarayonida o'quvchilar muammoni mustaqil tanlaydilar, yechim variantlarini ishlab chiqadilar va amalga oshiradilar. Bu jarayon ijodiy va tahliliy fikrlashni rivojlantiradi. Loyiha asosli o'qitish modelining tatbiq etish bosqichlari

Loyiha asosli o'qitish quyidagi bosqichlar asosida tashkil etiladi:

Muammoni aniqlash va loyiha mavzusini tanlash

O'quvchilar real hayotdagi dolzarb ijtimoiy muammolarni tanlaydi.

Loyihani rejalashtirish

- maqsad va vazifalar;
- guruh tarkibi;
- vazifalar taqsimoti;
- amalga oshirish muddati;
- kutilgan natijalar belgilab olinib.

Ma'lumot to'plash va tadqiqot faoliyati. Intervyu, so'rovnoma, internet manbalar, amaliy kuzatuvlar. Loyihani amalga oshirish. O'quvchilar o'z yechimlarini amaliyotda sinab ko'radilar. Taqdimot va himoya Loyihalar o'qituvchi va sinf oldida himoya qilinadi. Refleksiya va baholash O'quvchilar o'z ishi va guruh natijasini tahlil qiladilar.

Loyiha asosli o'qitishni samarali joriy etish shartlari

- Pedagogning maslahatchi va yo'naltiruvchi rolda bo'lishi;
- Loyihalarni hayotiy amaliyot bilan bog'lash;
- Zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish;
- O'quvchilar qiziqishini inobatga olish;
- Ijtimoiy muammolarni tanlashda o'quvchilarning ishtirokini ta'minlash;

- Guruhli ishda tenglik va o'zaro hurmat qaidalarini shakllantirish.

Xulosa

Loyiha asosli o'qitish (LAO) modeli ta'lim jarayonida o'quvchilarning ijtimoiy faolligini shakllantirishda eng samarali pedagogik texnologiyalardan biri sifatida o'zini namoyon qilmoqda. Ushbu texnologiya orqali o'quvchilar faqat nazariy bilimlar bilan cheklanib qolmay, balki ularni amaliyotda qo'llash, hayotiy muammolarni hal etish, jamoa bilan hamkorlikda faoliyat yuritish kabi muhim ko'nikmalarga ega bo'ladilar.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, LAO o'quvchilarda ijtimoiy faollikning bir qator tarkibiy jihatlarini — jamoaviy ishlash, muloqot madaniyati, fuqarolik mas'uliyati, tashabbuskorlik va ijodiy fikrlashni rivojlantirishda alohida o'rin tutadi. Loyiha vazifalarini bajarish jarayonida o'quvchilar real hayot bilan bog'liq vaziyatlarni o'rganadilar, ijtimoiy ahamiyatga ega muammolarga yechim topishga harakat qiladilar, bu esa ularning fuqarolik pozitsiyasini mustahkamlaydi va jamiyat hayotida faol ishtirok etishga tayyorlab boradi.

Bundan tashqari, loyiha asosli o'qitish o'quvchilarni mustaqil izlanish, mas'uliyatni o'z zimmasiga olish, qiyin vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish, o'z fikrini oqilona asoslash va himoya qilish kabi kompetensiyalar bilan ta'minlaydi. Bu xususiyatlar yosh avlodning nafaqat ta'lim muassasasida, balki kelgusidagi kasbiy va ijtimoiy faoliyatida ham ustunlikka ega bo'lishini ta'minlaydi.

Shu bois ta'lim jarayonida LAO modelini keng ko'lamda tatbiq etish — zamonaviy ta'limning strategik vazifalaridan biri hisoblanadi. Bu texnologiyaning imkoniyatlaridan to'la foydalanish pedagoglardan metodik tayyorgarlik, yangicha fikrlash, innovatsion yondashuv va o'quvchilar bilan hamkorlikda ishlash olish mahoratini talab etadi.

Xulosa qilib aytganda, loyiha asosli o'qitishni tizimli va puxta yo'lga qo'yish orqali jamiyatga ijtimoiy faol, mustaqil fikrlovchi, mas'uliyatli, tashabbuskor va ma'naviy yetuk shaxslarni tarbiyalash imkoni yaratiladi. Bu esa milliy ta'lim tizimining raqobatbardoshligini oshirish va jamiyatning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. **Ro'zieva, D.** (2021). Innovatsion pedagogik texnologiyalar va ularning ta'limdagi o'rni. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.
2. **Xaydarov, A. A.** (2019). Pedagogika nazariyasi va amaliyotida loyiha faoliyati. Toshkent: Fan.
3. **Avloniy, A.** (1918/2020). Turkiy gulston yoxud axloq. Toshkent: Fan va texnologiya.
4. **Sadullaev, A., & Yo'ldosheva, M.** (2020). Zamonaviy ta'lim texnologiyalari: nazariya va amaliyot. Toshkent: Innovatsiya.